

1.Код: ПП1.22

2.Назва: **ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ**

3.Тип (обов'язковий / вибірковий): обов'язковий

4.Цикл (короткий, перший, другий /третій): професійної підготовки

5.Рік навчання, коли пропонується цей компонент: четвертий

6.Семестр/триместр, коли забезпечується компонент: 7 семестр

7.Кількість встановлених кредитів ЄКТС: 3

8.Прізвище лектора: Романенко О.В.

9.Результати навчання:

знання: сучасний стан та проблеми туристсько-екскурсійної діяльності в умовах ринкової економіки, теоретико-методологічну базу дослідження, формування екскурсійної тематики, основні поняття екскурсійної методики, технологічні процеси створення нової екскурсії, екскурсійні послуги; загальні вимоги до уроку-екскурсії, методичні прийоми показу, розповіді та техніки проведення екскурсій, особливості проведення екскурсій для різних груп населення з урахуванням вікових особливостей екскурсантів;

вміння: інтерпретувати екскурсійні об'єкти, визначати основні фактори, які впливають на формування та розвиток територіальної та галузевої структури тур послуг регіону, використовувати елементи педагогіки та психології в екскурсійній практиці, формувати екскурсійну тематику з урахуванням вікових особливостей екскурсантів, користуватися екскурсійною методикою, презентувати екскурсійні послуги на іноземній мові;

компетентності: здатність створення нової екскурсії, послідовність показу, створювати технологічну документацію, маршрут екскурсії, технологічну картку, контрольний текст, «портфель екскурсовода», карток (паспортів) екскурсійних об'єктів, список літератури та інших джерел екскурсійного матеріалу розкриваючи тему екскурсії, робити аргументовані висновки; вичерпно відповідати на поставлені запитання, надавати характеристику географічному положенню окремого екскурсійного об'єкту країни, регіону, зокрема України. Працювати з картографічними, цифровими, Інтернет матеріалами, матеріалами краєзнавчих музеїв ЗОШ.

10.Форми запровадження (аудиторне/ дистанційне навчання...): аудиторне.

11.Зміст курсу:

Тема 1. Становлення екскурсійної діяльності в Україні.

Місце екскурсії у системі національної освіти та виховання. Вплив екскурсії на сприяння всебічному розвитку особистості, виховання любові до рідного краю, збагачення знань про свій рідний край, країну, її історичне минуле, цікавих людей, культурні та історичні надбання наших предків.

Тема 2. Теорія екскурсійної справи: екскурсія її суть, основні ознаки, функції екскурсії.

Ціль, завдання і форми проведення екскурсій. Функціональне призначення екскурсії. Основні характерні ознаки: зміст, тематика, склад учасників, місце проведення, впорядкований маршрут, тривалість за часом, форма проведення, спосіб пересування, наявність екскурсовода, тексту екскурсії, об'єктів показу, наявність учасників.

Тема 3. Класифікація екскурсій, тематика і зміст.

Класифікація екскурсій, розподіл екскурсій на групи та види, виділення в кожній з них основних рис. Особливості сприйняття екскурсійного матеріалу. Роль створення суцільної загальнодержавної мережі маршрутів і турів різного спрямування та тривалості для різних категорій вітчизняних та іноземних туристів і екскурсантів.

Тема 4. Використання елементів педагогіки та психології в екскурсійній роботі.

Принципи педагогіки в екскурсійній справі: науковість, ідейність, зв'язок з життям, доступність, системність, дохідливість і переконливість. Екскурсія як процес пізнання, засвоєння певної істини. Відображення і відтворення дійсності в мисленні, взаємодія суб'єкта (екскурсанта) і об'єкта (пам'ятки).

Тема 5. Урок-екскурсія, як навчально-виховних процес дітей молодшої, середньої та старшої школи.

Формування та розвиток дитини на уроках-екскурсіях, вплив довкілля, оточуючого середовища, однолітків, батьків на дитину, педагога-екскурсовода. Духовна нерозвиненість педагога-екскурсовода з духовним розвитком дитини. Реалізація себе як суб'єкта власного життя.

Тема 6. Основні поняття екскурсійної методики.

Методика екскурсійного показу, методичні прийоми розповіді. Основні методичні прийоми ведення екскурсії. Прийоми підготовки і проведення екскурсій. Теорія екскурсійної методики, закони формальної логіки, даних психології. Принципи педагогіки.

Тема 7. Технологічні процеси створення нової екскурсії.

Основи технологічного процесу створення нової екскурсії. Поняття «документація» для проведення екскурсії: маршрут екскурсії, технологічна картка, контрольний текст, «портфель екскурсовода», картка (паспорт) екскурсійних об'єктів, список літератури та інших джерел екскурсійного матеріалу. Послідовність підготовки нової теми, визначення теми і мети екскурсії, збір і вивчення матеріалів по темі; організація консультацій.

Тема 8. Підготовка екскурсовода до проведення екскурсії.

Вимоги до складання індивідуального тексту, наукові засади, методологія. Вивчення літератури, джерел інформації та об'єктів, використання художньої літератури та цитат до індивідуального тексту. Безпосередня практика, отримання консультацій фахівців, зустріч і листування з учасниками й очевидцями подій, ветеранами Другої Світової війни, старожилами своїх населених пунктів, діячами культури і мистецтва, науки і техніки.

Тема 9. Якість екскурсії, спосіб її оцінки.

Оцінка якості екскурсії, прослуховування екскурсії, основні критерії оцінки екскурсії, рецензування методичної документації, методика розбору екскурсії. Якість екскурсійної послуги як відповідність наданих послуг очікуваним або встановленим стандартам, їхня реальна форма і зміст яка є критерієм якості сфери обслуговування.

Тема 10. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування різних верст населення.

Сутність диференційного підходу, види угруповань екскурсантів, системний підхід до екскурсійного обслуговування екскурсій різних верств місцевого населення. Шкільні екскурсії. Підготовка і проведення екскурсій для вітчизняних і іноземних туристів, для молоді та екскурсантів похилого віку. Прямий і зворотний зв'язок.

Тема 11. Організація і проведення оглядових та тематичних екскурсій.

Організація екскурсійної роботи в місті, сільській місцевості. Організація екскурсій на історичні теми, природознавчі екскурсії, особливості їх створення і проведення. Відмінність оглядової екскурсії від тематичної. Проведення оглядових екскурсій по місту, літературних, екскурсій на виробництво, релігійних екскурсій, мистецтвознавчих екскурсій, музейних екскурсій, краєзнавчих екскурсій. Архітектурна тематика екскурсійної діяльності, пішохідні, екскурсії на різних видів транспорту.

12. Рекомендоване або обов'язкове вивчення й інші навчальні ресурси /засоби:

Рекомендована література

Базова

1. Бабарилька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2007. –464 с.
2. Бабичева Г.С., Сокологорський А.В., Романенко О.В. Формування сучасної послуги на тему: «Екскурсійний вело-маршрут Владиславівка - Феодосія - Судак - Лучисте - Алушта - Ялта - Ай -Петрі - Великий Каньйон - Щасливе - Бахчисарай - Тернівка - Севастополь – Сімферополь». //Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів Драгоманова. – 292 с. 15-17 квітня /Ін-тут природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. С. 260-263.
3. Бенца І.І., Романенко О.В. Організація екскурсійних послуг в Міжгірському районі Закарпатської області. //Освіта та наука у вимірах ХХІ століття //Матеріали студентської звітно-наукової конференції/квітень 2016. ФПГОЕ НПУ ім. М.П. Драгоманова.
4. Вершинин О.В. Комп'ютер для менеджера. - М.: Высшая школа, 2000.

5. Виноградський М. Д. Організація праці менеджера: навч. посіб. /М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шкалова. – К.: Кондор, 2003.
6. Власенко О.В., Романенко О.В. Особливості формування змісту шкільної краєзнавчої екскурсії на тему «Чарівний Дитинець Чернігова» // Матеріали студентської звітно-наукової конференції/квітень 2016. ФПГОЕ НПУ ім. М.П. Драгоманова.
7. Герасименко В.А. Защита информации в автоматизированных системах обработки данных. - В 2-х кн. - М.: Энергоатомиздат, 2004.
8. Гецевич Н.А. Основы экскурсоведения: Учебное пособие.-М.: - 1988.-160 с.
9. Глобальний етичний кодекс туризму. Збірник нормативно-правових актів Туризм в Україні, т.5, Під заг. ред. Вихристенка Б.І., Ужгород: ІВА, - 2000.
10. Головіна І. М., Романенко О.В. Україна туристична в контексті Євро 2012. // Освіта та наука у вимірах ХХІ століття // Матеріали студентської звітно-наукової конференції 19-20 квітня 2011. НПУ ім. М.П. Драгоманова. С. 200-201.
11. Голубчина С.М. Основи екскурсійної справи: Навчальний посібник/ Донецький інститут туристичного бізнесу. - Донецьк, 2003.-214 с.
12. Гордієнко К. Ю., Тібряєва К.С., Романенко О.В. Моделювання уроку-екскурсії виробничого типу профорієнтаційного змісту на тему: «Промислові потужності Дніпропетровщини». //квітень 2015. НПУ ім. М.П. Драгоманова. - Освіта та наука у вимірах ХХІ століття // Матеріали студентської звітно-наукової конференції – 298 с. С. 218-220.
13. Громов П.Р. Экскурсия и экскурсионное обслуживание. - М.: Высшая школа, 2005.
14. Дементьева Т.П. Методические рекомендации по проведению экскурсий со школьниками. М.: Турист. – 2004.
15. Державна програма розвитку туризму в Україні на 2002-2010 р.р. www.tada.kiev.ua
16. Дехтярь Г.М. Лицензирование и сертификация в туризме. - М.: Финансы и статистика, 2005. -256 с.
17. Довженко Г.П. Экскурсионное дело: Учебное пособие.- М: ИКЦ «Марат», Ростов н/Дону: Издательский дом «Марат», 2005.-272 с.
18. ДСТУ ISO 9004-2-96. Державний стандарт України. Управління якістю та елементи системи якості. Частина II. Настанови щодо послуг //Послуги в Україні. Нормативні документи: Довідник /За заг. ред. В.Л. Іванова. – Львів: ННЦ «Леонор» 1999. – С. 275-294.
19. Дурович А.П., Кабушкин Н.И., Сергеева Т.М. Организация туризма. - М: Новое знание. - 2003. - 632 с.
20. Дьякова Р.А., Емельянов Б.В., Пасечный П.С. Основы экскурсоведения. -М.: Просвещение, 1985. - 255 с.
21. Екскурсійна діяльність наукових установ України. //Розвиток туризму в Україні. /Проблеми і перспективи. Збірник наукових статей. - К., 1995.
22. Емельянов Б.В. Организация экскурсионной работы: методика, опыт., М.: Профиздат, 2004.
23. Емельянов Б.В. Профессиональное мастерство экскурсовода: Учебное пособие. - М: ЦРИБ Турист, 1986. - 132 с.
24. Емельянов Б.В. Экскурсионное обслуживание населения. Учеб. пособие. -М.: ЦРИБ «Турист», 1983.-180 с.
25. Єрмоєнко І.А., Романенко О.В. Туристсько-краєзнавча робота в сільській школі Середино-Будського району Сумської області. // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції: Зб. матеріалів ХVІІІ Всеукр. наук.-практ. конф., Київ 24 квітня 2015 р.; у 2-х т. /Ред.-кол. І.Тимошенко (відп. ред.) та ін. – К.: Вид-во Європейського університету, 2015. – Т 2 – 320 с.
26. Зарубіна М.О. Підготовка екскурсовода до проведення екскурсії на території ННЦ «Синеvir» //Науково-практична конференція. ІПГОЕ – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 24-27.
27. Качай В.О., Ковальчук Ю.А., Романенко О.В. Організація екскурсій на історичну тематику Івано-Франківщини та Одещини. // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції: Зб. матеріалів ХVІІІ Всеукр. наук.-практ. конф., Київ 24 квітня 2015 р.; у 2-х т. /Ред.-кол. І.Тимошенко (відп. ред.) та ін. – К.: Вид-во Європейського університету, 2015. – Т 2 – 320 с. С. 13-16.
28. Кашюк К.О., Воробей А.В., Капійчук І.І., Романенко О.В. Формування тур продукту на ринку екскурсійних послуг як педагогічне мистецтво // Матеріали студентської звітно-наукової конференції/квітень 2016. ФПГОЕ НПУ ім. М.П. Драгоманова.
29. Кожемяка А.Ю. Проблеми та перспективи розвитку екскурсійних послуг в Макарівському районі Київської області // Науково-практична конференція. ІПГОЕ – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 28-31.
30. Концепція розвитку освіти України на 2011-2020 роки. /Від освіти масової до освіти якісної /Ніколаєнко С./ - К.: Громадська рада освітян і науковців України. 2011. – 36 с.
31. Короткова А.Я., Федорченко В.К. Основы экскурсоведения и музеезнания: Программа курса и конспект лекций. - К.: 1997.
32. Куриленко Т. С., Сицук Т. М., Чорна Ю. Е., Романенко О.В. Організація туристського походу виробничої технологічної практики як вдосконалення професійного самовизначення. // Основи спортивного туризму в рекреаційній діяльності: збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Харків ХДАФК, 2016. – 358 с. – Режим доступу <http://journals.urau.ua/index.php/wissn055to>. С. 251-260.

33. Любіцева О.О. Методика розробки турів: Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2003. - 208 с.
34. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) – К.: Альтерпрес, 2002.- 436с.
35. Максименко Д. В., Очеретна О.О., Романенко О.В. Проект виробничої екскурсійної послуги на прикладі Житомирщини. //Освіта та наука у вимірах ХХІ століття //Матеріали студентської звітно-наукової конференції – 298 с.квітень 2015. НПУ ім. М.П. Драгоманова. -С.203-205.
36. Мартинюк Н.А., Ольшицька Д.П., Романенко О.В. Моделювання мотиваційної незвичайної екскурсійної послуги на тему: «Мандрі по світу з елементами закритих для відвідування об'єктів». //Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів Драгоманова. – 292 с. 15-17 квітня /Ін-тут природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. С. 263-266.
37. Мескон М. Х. Основы менеджмента /М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; [пер. с англ.]. М.: Дело, 1992.
38. Михайлова А.В., Романенко О.В. Характеристика основних напрямків екскурсійної діяльності тур організації Аккорд-Тур //Матеріали студентської звітно-наукової конференції/квітень 2016. ФПГОЕ НПУ ім. М.П. Драгоманова.
39. Міжнародний стандарт ДЕСТ 28682.2-95. Туристично-екскурсійне обслуговування.
40. Мотузко А.Ю., Романенко О.В. Аналіз можливостей Вінницької області щодо розвитку літературних екскурсій //Матеріали студентської звітно-наукової конференції/квітень 2016. ФПГОЕ НПУ ім. М.П. Драгоманова.
41. Навчально-методичний посібник: Виробнича практика майбутніх менеджерів туризму в ННЦ «Синевир». Навч. метод. посіб. для студ. пед. вищ. навч. закл. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012 - 112 с./Авторський колектив: Обозний В.В., Бартош Л.П., Борисова О.В., Герасимчук Л.В., Головки В.В., Горелов О.О., Івашко Ю.П., Романенко О.В., Черніківська Г.В.
42. Нормативно-правові акти України з питань туризму /Упоряд. М. І. Камлик. - К.: Атіка. - 2004. - 464 с.
43. Организация, подготовка и проведение экскурсий со школьниками. /Методические рекомендации. /ответ. за выпуск М.И. Коломенский, методист ОСТ/. Черновцы: 1990. - 17 с.
44. Подготовка и повышение квалификации экскурсоводов. /Методические рекомендации /Центральное рекламное-информационное бюро «Турист». М.: - 1975. 25 с.
45. Постанова Державного департаменту туризму «Про концептуальні засади організації екскурсійної діяльності в Україні». - лютий 2002.
46. Правила проведення туристських подорожей з учнівською і студентською молоддю України. Наказ міністра освіти України відповідно до положення про Міністерство освіти України, затвердженого Постановою Кабміну України від 08.07.92. №384. «Красзнавство. Географія. Туризм». №35-36. 1999.
47. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Зб. нормат. – правових актів /За ред. В.К. Федорченка. - КУТЕП – К.: Юрінком Інтер, 2002.- 640 с.
48. Присяжна Д.В., Кушніренко А.В. Організація шкільних виробничих екскурсій як профорієнтація у професійному самовизначенні. //Фізичне виховання, спорт і туристсько-красназнична робота в закладах освіти: Збірник наукових праць. – Додаток до Гуманітарного вісника ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, ФОП Лукашевич О.М., 2015. – 560 с. С.72-78.
49. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України //Урядовий кур'єр. – 2003. – № 244. – 25.12.2003.
50. Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про захист прав споживачів»: Закон України //Відомості Верховної Ради України 2006.
51. Програма забезпечення захисту та безпеки туристів на 1996-2000 роки. Затверджено постановою Колегії Держкомтуризму України від 08.10.96. №96/5. введено в дію наказом Держкомтуризму України від 17.10.96. №51. - К.: РА «СВП». - 1997. - 80 с.
52. Прудченко І.Я. Вивчення досвіду використання інтеграційних змін в екскурсійній діяльності на прикладі Великобританії. //Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів Драгоманова. – 292 с. 15-17 квітня /Ін-тут природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. С. 240-242.
53. Пупівник: Десять маршрутів вихідного дня навколо Києва. /автор тексту Олена Романенко/ – К.: Грані-Т, 2007. – 88 с.
54. Романенко О.В. Вплив системи підготовки кадрів на покращення стану спортивного та оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах України //Культура і освіта фахівців туристської сфери: сучасні тенденції та прогнози: Матеріали III-о Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: КУТЕП. - 2004. - С.609-612.
55. Романенко О.В. Зрівняльна характеристика туристичних ресурсів деяких регіонів України //Культура і освіта фахівців туристської сфери: сучасні тенденції та прогнози: Матеріали III-ї Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: КУТЕП. - 2004. - С.609-612.
56. Романенко О.В. Оптимізація вищої освіти на заняттях з дисципліни «Організація екскурсійних послуг» //Географія та туризм: Наук. зб. /Ред. кол.: Я.Б.Олійник (відп. ред.) та ін.. – К.: Альтерпрес, 2010. – Вип. 8. С. 122-128.
57. Романенко О.В. Організація екскурсійних послуг //Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Том 28(58). №5. Сімферополь, 2009. – С. 96-100.

58. Романенко О.В. Патріотичне виховання дітей з вадами зору засобами туристсько-екскурсійної діяльності. //Актуальні аспекти розвитку туризму в Україні і світі. Збірник наукових праць. Редкол.: Чобітько М.Г., Заря І.В., Фокін С.П., та ін. – К.: ІМВ НАУ, 2009. С. 90-100.
59. Романенко О.В. Педагогічне формування культурних цінностей в молоді засобами туризму //Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка. Випуск 69. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання і спорт: Збірник. – Чернігів: ЧДПУ, 2009. - №69. – С 191-193.
60. Романенко О.В. Педагогічні принципи патріотичного виховання молоді в туризмі //Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах ЗНУ. Запоріжжя. - 2006. – С. 115-127.
61. Романенко О.В. Регіональний аспект острова Хортиця при моделюванні туристської освіти //Збірник наук. праць міжнародної наукової конференції. КНУ ім. Тараса Шевченка /За заг. ред. проф. Я.Б. Олійника. Випуск IV. – К.: - Обрії. - 2008. С. 321-323.
62. Романенко О.В. Туризм: корекційна педагогіка, фізичне виховання. Практикум наукових досліджень: навч. посіб. для студ. пед. вищ. навч. закл. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2012 - 345 с.
63. Романенко О.В. Формування професійної підготовки менеджерів туризму у педагогічному університеті //Гуманітарний вісник ДВНЗ: Збірник наукових праць – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип. 20. С 179-184.
64. Романенко О.В., Ольшицька Д.П. Вивчення можливості співпраці при обміні екскурсійними послугами між США та Україною. //Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України» //Збірник наукових праць. – Кіровоград. – КІА НАУ, 2016. – 382 с.
65. Русин М. М. Особливості класики жанру екскурсійного маршруту «ОСМОЛОДА – ВОЛОВЕЦЬ» //Науково-практична конференція. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 30-33.
66. Русин М. М. Характеристика екскурсійного маршруту Міжгірського району Закарпатської області як туристичного продукту. //квітень 2015. НПУ ім. М.П. Драгоманова. - Освіта та наука у вимірах ХХІ століття //Матеріали студентської звітно-наукової конференції – 298 с. С. 221-223.
67. Саєнко І. В., Волкова А.І. Створення індивідуального екскурсійного тексту на прикладі особистостей Житомирської та Чернігівської областей. //квітень 2015. НПУ ім. М.П. Драгоманова. - Освіта та наука у вимірах ХХІ століття //Матеріали студентської звітно-наукової конференції – 298 с. С. 200-202.
68. Салатова Н.О. Педагогічна майстерність фахівця на прикладі екскурсії для дітей старшої школи об'єктами м. Первомайськ. //Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів Драгоманова. – 292 с. 15-17 квітня /Ін-тут природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова. С. 243-245.
69. Сатанівська Р.І. Екскурсійна послуга із застосуванням традиційних та інноваційних методів на тему: «Станіслав Потоцький – слава крізь століття». //Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів Драгоманова. – 292 с. 15-17 квітня /Ін-тут природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова. С. 249-260.
70. Севрук К.Г. Обмін екскурсійними послугами між м. Коростень та ННЦ «Синевир». //Освіта та наука у вимірах ХХІ ст. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. – 400 с. С. 374-377.
71. Сіденко О.П. Організація екскурсійного туру для дітей Дніпровського р-ну м. Києва до озера Синевир Закарпатської області як самостійна робота. //Сучасні проблеми підготовки майбутніх фахівців в умовах євроінтеграційного процесу (текст): матеріали Молодіжної міжвузівської науково-практичної конференції (дистанційної). (Київ, 1 березня 2012 року) За аг. Ред. проф. І.М.Ковчійної. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – С.35-36.
72. Смолій В.А., Федорченко В.К., Цибух В.І. Енциклопедичний словник-довідник з туризму /Передмова В.М. Литвина. – К.: Видавничий Дім «Слово». - 2006. – 372 с.
73. Страны мира от А до Я. Полный информационный справочник /сост. С.А. Романцева. – Харьков: Книжный Клуб. – 2010. – 352 с.
74. Теорія і практика професійної орієнтації: навч. посіб. /Міжрегіон. акад. упр. персоналом (МАУП); уклад.: Н.Г. Швець, Т.Д. Третьякова. – К.: Персонал, 2010. – 272 с.
75. Толіманчук О.А., Романенко О.В. Шкільна туристсько-краєзнавча робота в міських школах Голосіївського району м. Києва. //Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість в умовах європейської інтеграції: Зб. матеріалів ХVІІІ Всеукр. наук.-практ. конф., Київ 24 квітня 2015 р.; у 2-х т. /Ред-кол. І.Тимошенко (відп. ред.) та ін. – К.: Вид-во Європейського університету, 2015. – Т 2 – 320 с.
76. Туризм 6.020107. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів. – Част. I. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2008. – 197 с.
77. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні: Навч. Посіб. – К. - 2002. – 195 с.
78. Хорошевский А.Ю. 20 лучших экскурсий по Украине. /Худож. – оформитель И.В. Осипов/. – Харьков: Фолио, 2008. – 315 с.
79. Цибух В.І. Туризм - це добробут в нашому домі //Гостиничний бізнес. -2000.-№5.
80. Чагайда І.М., Грибанова С.В. Екскурсознавство: навчальний посібник.-К.:2004.-240 с.

81. Шейко В.М., Кушнарченко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник /В.М. Шейко, Н.М. Кушнарченко. – 6-те вид., переробл. і доповн. – К.: Знання. – 2008. – 310 с.
82. Шило Н. В., Воробей А.В., Романенко О.В. Зміст та форми організації навчальних екскурсій з учнями ЗНЗ. //квітень 2015. НПУ ім. М.П. Драгоманова. - Освіта та наука у вимірах ХХІ століття //Матеріали студентської звітно-наукової конференції – 298 с. С. 224-226.
83. Шило Н. В., Романенко О.В. Урок-екскурсія на тему: «Замки та фортифікаційно-оборонні споруди Тернопільщини». //НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013.
84. Экскурсионное обслуживание на маршруте выходного дня. /Методические рекомендации/авторы текста А.П. Быковский, Н.М. Колбасюк /Центральное рекламное-информационное бюро «Турист». М.: - 1975. 30 с.
85. Яцканич К.І., Романенко О.В. Організація екскурсійної послуги для дітей середньої школи в умовах ринкової економіки на прикладі Львівської області. //Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів Драгоманова. – 292 с. 15-17 квітня /Ін-тут природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. С. 246-248.

Допоміжна

1. Андиферов Н. Про методи й типи історико-культурних екскурсій. /Петроград, «Начатки знань», 1923.
2. Бархані Л. Види і форми туристських поїздок і екскурсій. -1934. 90 с.
3. Бенца І. Організація екскурсійних послуг в Міжгірському районі Закарпатської області. Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів 03-04 квітня 2017 /Факультет природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017. – 200 с.
4. Будкевич А. А. Вдосконалення екскурсійних послуг для дітей з особливими потребами. Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів 03-04 квітня 2017 /Факультет природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017. – 200 с. С. 189-191.
5. Волкова А.І. Культурно-виховна робота при наданні екскурсійних послуг на прикладі Вінницької області //Науково-практична конференція. ІПГОЕ – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 52-55.
6. Вопросы экскурсионной работы. /Сборник института музееведения. //Состав. и научн. редак. Н.Н. Злацен, М.А. Казарина, Ф.Л. Курлат/ М.: 1973. – 240 с.
7. Герд В.А. Екскурсійна справа. М. - Л., 1928.
8. Грибанова С.В. До питання про підготовку екскурсійних кадрів в Україні на початку ХХст. /Туристично-краєзнавчі дослідження. Вип.1., 4.2. К.: 1998.- С.165-170.
9. Григор'єва Г.А., Краско А.В. Архітектурно-містобудівні екскурсії. М.: ЦРИБ «Турист», 1988.
10. Дмитриевский Ю. Д. Туристские районы мира: Учеб. пособие. – Смоленск: - 2000.
11. Екскурсійна діяльність в питаннях і відповідях //Новості туризму. -2006.-№15(65).-С.4-5.
12. Екскурсійна діяльність в питаннях і відповідях //Новості туризму. -2006.-№14(64).-С. 10-11.
13. Зачаровані Карпати. Заповідники та національні природні парки. Під загальною редакцією Ф.Д. Гамора //Ужгород: Видавництво «Карпати»: 2005.- 320 с.
14. Зінченко В.А. Молодіжний міжнародний туризм в Україні (70-80-ті роки ХХст.)- К.: Інститут історії України НАН України, 2002.-58 с.
15. Зорин І.В. Квартальнов В.А. Енциклопедія туризму: Справочник. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 368 с.
16. Илюхин М.М. Особенности и средства показа в экскурсии. /Методические рекомендации. М.: Турист, 1982.
17. Инструкция по организации и проведению туристических походов, путешествий и экскурсий с учащимися общеобразовательных школ: Справочник классного руководителя. /Сост. В.В. Коротов. – М.: Просвещение. 1979.
18. Кабушкин Н.И. Менеджмент туризма: Учебник для студ. спец. «Экономика и управление социально-культурной сферой» вузов. - 3 изд., испр. - Минск: ООО «Новое знание», 2002. - 409 с.
19. Кирилова В.И. Туризм: Уч. пособие для пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1988.
20. Комплексна цільова програма розвитку науково-навчального центру «Синевир» /Обозний В.В./ – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2011. – 44 с.
21. Концепція Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року //від 1 серпня 2013 р. № 638-р Київ, Розпорядження Кабінету Міністрів України.
22. Концепція розвитку освіти України на 2011-2020 роки. /Від освіти масової до освіти якісної /Ніколаєнко С./ - К.: Громадська рада освітян і науковців України. 2011. – 36 с.
23. Копиліца М.В. Організація і методика проведення екскурсій. - К.: Основа, 2004.
24. Корнійчук Р.М. Розробка індивідуального тексту екскурсівода на тему «Колочава – минуле, сучасне та майбутнє»: психологічний аспект. Психологія та педагогіка: необхідність впливу науки на розвиток практики в Україні: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 22-23 лютого 2019 року) Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2019. – Ч 1. – 108 с. С. 25-29.
25. Крачило Н.П. Основы туризмоведения. - К.: Высш. шк. главное изд-во, 1980.-177 с.

26. Кудін Д. П. Туризм Карпатського регіону : навч.-метод. посіб. / Д. П. Кудін; Галицька академія. - Івано-Франківськ: [б. в.], - 2009. - 250 с.
27. Кушніренко А.В. Особливості проведення виробничих екскурсій на прикладі об'єктів с.м.т. Гостомель Київської області – АНПК ім. Антонова та Гостомельського скляного заводу // Науково-практична конференція. ІПГОЕ – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 44-47.
28. Мазур Ф.Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону): Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури. - 2005. - 96 с.
29. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. – К.: Знання. - 2008. – 661 с.
30. Медицинский справочник туриста / ред. Коструб А.А. К.: - Здоровье, 1990.
31. Методическое пособие по основам экскурсионного дела в музее / Авт. - сост. С.А. Гитис. - Донецк, 2000. - 15 с.
32. Ми і Президент // Міжнародний суспільно-політичний журнал. № 14, - К.: 2010. – 95 с.
33. Міжнародний туризм. / Каталог турів. Осінь-Зима, листопад – січень. №4 (45). – 2011. – 40 с.
34. Науменко Г.Ф. Методика организации непрерывного обучения экскурсоводов: Учебное пособие. - М.: ЦРИБ Турист, 1991. - 62 с.
35. Обозний В.В. Краєзнавство і туризм в Малій академії наук: навчально-виховна робота: навчально-методичний посібник-практикум / В.В.Обозний, Л.О.Недбайло; Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2013. – 159 с.
36. Обозний В.В. Краєзнавство і туризм в Малій академії наук: пошуково-дослідницька робота: навчальний посібник-практикум / В.В.Обозний, С.В. Бабкова; Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2013. – 329 с.
37. Обозний В.В., Щабельська В.Г., Романенко О.В. Виробнича практика майбутніх менеджерів туризму спеціальності 242 Туризм», спеціалізації «Міжнародний туризм» / Методичні вказівки. – К.: Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. – 50 с.
38. Оверченко Т.Г. Підготовка й проведення краєзнавчої екскурсії: методичний аспект. Сучасні досягнення вітчизняних вчених у галузі педагогічних та психологічних наук» Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 1-2 березня 2019 року). – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. – Ч. 1. – 120 с. С. 57-60.
39. Основи екскурсоводства: Навчально-тематичний план, програма семінарських занять, контрольних завдань. / Упор. Н.В.Федоренко. - К.: Федерація профспілок України, Інститут туризму, 1998. - 15 с.
40. Основні напрями розвитку екскурсійної діяльності в Україні // Діловий Вісник. - № 07(122), 2005. - С 24-31.
41. Особенности и средства показа в экскурсии. / Методические рекомендации. - М., 1980.
42. Петрова А.А. Проектування екскурсійного туру на тему: «Ресторани Колочави»: педагогічний аспект. Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 8-9 березня 2019 р.). – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2019. – 120 с. С. 58-62.
43. Плахова Л.С. В помощь экскурсоводу. Сборник методических и справочных материалов. М.: РМ АТ, 1998.
44. Пономаренко О.В. Пішохідна екскурсія дітей старшого шкільного віку до парку «Перемоги» як навчально-виховний процес // Науково-практична конференція. ІПГОЕ – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 48-51.
45. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 244. – 25.12.2003.
46. Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про захист прав споживачів»: Закон України // Урядовий кур'єр. 1994. 27.01.94.
47. Про захист прав споживачів: Закон України № 3682-ХП від 15.12.93
48. Рибак М. В. Педагогічні можливості екскурсій на ринку туристичних послуг. Актуальні питання сучасних педагогічних та психологічних наук: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (15-16 лютого 2019 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2019. – Ч. 1. – 120 с. С. 87-91.
49. Романенко О.В. Туризм та спортивне орієнтування. / Навчально-методичні рекомендації. Київ: КУТЕП, 2003. – 74 с.
50. Романенко О.В. Туристсько-екскурсійна діяльність зі студентами вищого навчального закладу // Міжнародна науково-практична конференція «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві», Волинський державний університет імені Лесі Українки. - Луцьк: 2005.
51. Рязанцев А.П. Екскурсія як метод навчання і форма організації занять. -Х.: Олді-Плюс, 2005.
52. Савина Н.В., Горбылева З.М. Экскурсоведение. Ч. 1. - Мн., 2000.
53. Туризм в Украине. // Отдых. Оздоровление. Путешествие. - К.: - 2009/2010. - 80 с
54. Туризм в Україні: стат. зб. — К. : Держкомстат України, 2008.
55. Туристично-краєзнавчі дослідження: Збірник наукових статей. - Випуск 2. – К. Вид-во ФПУ, 1999. – 655 с.
56. Украинская туристическая газета. / Ежемесячное информационное издание. / №10 (79), октябрь 2011. – 46 с.
57. Ульяницька Я.В. Характеристика нового маршруту міської оглядової екскурсії «Бровари розповідають» // Науково-практична конференція. ІПГОЕ – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 56-59.

58. Федорченко В.К., Коспокова О.М., Дьорова Т.А., Олексійко М.М. Історія екскурсійної діяльності в Україні: Навчальний посібник - К.: Кондор.- 2004,-166 с.
59. Федорченко В.К., Мінч І.М. Туристський словник-довідник: Навч. посіб.- К.: Дніпро, 2000.-160с.
60. Феєрія мандрів. Каталог турів. №3 /осінь – зима/К.: 2011 - 257 с.
61. Чжан На, Су Ясинь, Ван Цюшунань Особенности регулирования туристической сферы отдельных регионов Украины //Міжнародна науково-практична конференція: Збалансований розвиток туристичних регіонів: національний і світовий досвід. Львівський держ. Універ. Економіки і туризму 25-26 квітня Львів, 2013 С. 110-112.
62. Чугай О. О., Целотін М. О.Екскурсійна послуга для іноземців під час Євробачення-2017.Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: матеріали звітно-наукової конференції студентів 03-04 квітня 2017 /Факультет природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017. – 200 с. С. 193-194.
63. Чудновский А. Д. Менеджмент туризма: учеб. пособие. / А. Д. Чудновский. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 286 с.
64. Шолохов В.Н. Организация и проведение экскурсий. М.: Профиздат, 1965
65. Экскурсии. Организация и методика проведения. Сборник статей. - М.: Профиздат, 1970. -120 с.
66. Элементы логики в экскурсиях. /Методические рекомендации. - М., 1982.

Інформаційні ресурси

67. www.interesny.kiev.ua/
68. www.president.gov.ua/
69. <http://karpaty.nezabarom.com.ua>
70. <http://www.tour.com.ua>
71. <http://www.world-tourism.org>
72. <http://www.hoteluzhgorod.com/>
73. <http://www.ptco.ru/docs/trainO.htm>
74. <http://guide.zodchiy.ru/texts/dokum/p2vs.htm>
75. <http://www.cfto.css-mps.ru/normdocs/ustav/ustav.html>
76. <http://www.mps.ru/cfto/normdocs/ustav.html>
77. <http://fizmet.iatp.org.ua/L8.htm>.

13. Заплановані види навчальної діяльності та методи викладання:

лекції, тест-контроль, лабораторні заняття, консультування, робота в ініціативних групах, науково-пошукова, індивідуальна та самостійна робота. Участь в конференціях.

14. Форми та критерії оцінювання:

Вхідний, поточний контроль та оцінювання виконання завдань на лабораторних заняттях, оцінювання контрольних модульних робіт, виконання творчих індивідуальних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль, екзамен у VII семестрі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS.

Критерії оцінювання.

Рівень	Характеристика відповідей студента	
	на питання теоретичного змісту	на питання практичного змісту
Низький	Студент не усвідомлює зміст питання, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна відсутність умінь міркувати.	Обсяг висвітлених питань менше 50%. У студента відсутня уява, необхідна для висвітлення питань.
Задовільний	Відповіді на питання носять фрагментарний характер, відтворення знань здійснюється на рівні запам'ятовування. Студент поверхово володіє умінням міркувати.	Обсяг висвітлених питань у межах 50-70%. Студент погано володіє засобами відтворення властивостей предметів, явищ, процесів.

Достатній	У відповідях на питання допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Студент демонструє розуміння навчального матеріалу і прагне логічно розмірковувати при відповіді.	Обсяг правильно висвітлених питань більше 75%. Відповідь містить окремі неточності і незначні помилки.
Високий	Студент дає повну і розгорнуту відповідь на питання. Його відповідь характеризується логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.	Обсяг правильно висвітлених питань дорівнює 100%. Кожне висвітлене питання супроводжується ґрунтовним поясненням.

Сума балів за навчальну діяльність	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для екзамену
90-100	A	високий: відмінно	добре
80-89	B	достатній: добре	
70-79	C		
65-69	D	низький: задовільно	
60-64	E		
35-39	FX	Незадовільний (з можливістю повторного складання)	не задовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільний (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Мова викладання: українська